

Dansk Evalueringsselskabs konference 2005

Evaluering og demokrati

Evalueringskonference 2005

Dansk EvalueringsSelskab inviterer hermed til foreningens årlige evalueringskonference d. 8.-10. september 2005 på Scandic Bygholm Park, Schüttesvej 6, 8700 Horsens.

Konferencens tema er »*Evaluering og demokrati*«.

Prisen for konferencen er 3.450,00 kr. for medlemmer af Dansk EvalueringsSelskab og 3.995,00 kr. for ikke-medlemmer. Prisen for studentermedlemmer er 2.300,00 kr. Prisen inkluderer overnatning mellem fredag og lørdag, morgenmad, konferencemateriale, kaffe/te, frokost fredag og lørdag samt konferencemiddag fredag aften.

Torsdag den 8. september vil der, ligesom sidste år, være mulighed for at deltage i en række professionelle udviklingsseminarer. Indholdet fremgår af programmet. For medlemmer vil prisen for et halvdagsseminar være 800,00 kr. og for hel-dagsseminaret 1.600,00 kr. For ikke-medlemmer vil prisen være henholdsvis 1.150,00 kr. og 2.300,00 kr. Det maksimale antal deltagere i de enkelte udviklingsseminarer er 40. Registrering af tilmeldinger foregår efter »først-til-mølle-principet«. Det er desuden muligt at bestille middag torsdag aften samt overnatning mellem torsdag og fredag. Den samlede pris for middag og overnatning er 1.225,00 kr.

Tilmelding til konferencen og de professionelle udviklingsseminarer sker ved at indsende den vedlagte tilmeldingsblanket til foreningens sekretariat hurtigst muligt og senest d. 1. juni 2005. Herefter vil en faktura blive eftersendt. De første 135 registrerede indbetalinger vil få tildelt et værelse på konferencehotellet. Tilmeldinger herudover vil få anvist overnatning på et nærliggende hotel.

Programmet har søgt at tage højde for de mange kommentarer, der fremkom i forbindelse med evalueringen af sidste års konference på SAS Radisson Koldingfjord Hotel.

Har du spørgsmål til konferencen, er du velkommen til at kontakte vores sekretariat på e-mail-adressen des@akf.dk. På hjemmesiden www.danskevalueringsselskab.dk kan du læse mere om selskabet og dets aktiviteter.

Sidste frist for tilmelding er 1. juni 2005.

Konferencen er tilrettelagt af:

Bertil Michael Mahs, Kvalitetsafdelingen Århus Amt
Martin Flensted-Jensen, Århus Kommune
Britt Sulsbrück, Arbejdsmarkedsstyrelsen
Anette Dørge Jessen, EVA
Steffen Bohni Nielsen, Rambøll Management
Kristine Bang Nielsen, sekretariatet for DES

Evaluering og demokrati

Effektmåling, kvalitetsmåling, cost-benefit-analyse, kompetenceevaluering, brugerinddragelseevaluering, tilfredshedsundersøgelse. Navnene er mange, når barnet er kært. Ikke alle er viften af evalueringsdesign i dag meget bred. Det er også det spektrum af metoder, kvantitative såvel som kvalitative, der benyttes til evaluering, ligesom evalueringens formål kan variere, alt efter om man eksempelvis ønsker at kontrollere, styre eller lære.

Der findes adskillige lærebøger og manualer på markedet, som instruerer i, hvordan man tilrettelægger og gennemfører disse mange typer af evaluering. Det drøftes derimod sjældnere, hvordan evalueringer kan udgøre et vidensgrundlag for de beslutninger, der træffes i en demokratisk styret offentlig sektor.

Udgangspunktet for det danske folkestyre er det repræsentative demokrati, som det fastlægges i grundloven. Heri specificeres fire aktører, hvis indbyrdes relationer udgør en styringskæde: Borgerne/vælgerne, de folkevalgte politikere, regeringen og dennes embedsværk.

Selv om denne parlamentariske styringskæde er helt grundlæggende for det danske folkestyre, udgør den på ingen måde det eneste grundlag for legitim politisk adfærd. Det betragtes eksempelvis i dansk sammenhæng som helt naturligt, at borgerne danner *interesseorganisationer*, som forsøger at påvirke den politiske beslutningsproces. I mange tilfælde overdrages administrative afgørelser og især produktionen af velfærdsstatens mange serviceydelser til *eksperter* og *professionsgrupper*. Og det opfattes i dag som helt naturligt at inddrage brugere i beslutninger, som har indflydelse på deres dagligdag.

I det danske politisk-administrative landskab færdes der således mange forskellige aktører, hvis virke ikke legitimeres af ét fælles, men derimod igennem en række forskellige normative principper. Disse aktører har undertiden et fælles vidensbehov, men ofte har de meget forskellige behov for information om eget og andres virke. Det behov for viden vil de i mange tilfælde forsøge at få opfyldt ved hjælp af evaluering. Men der vil efterspørges forskellige typer af evalueringer alt efter, hvilket vidensbehov en given aktør har.

Konferencen har til hensigt at sætte evaluering ind i en demokratisk kontekst. Den vil blandt andet belyse, hvilken type af viden de forskellige evalueringsformer frembringer, hvem der kan have behov for at få frembragt denne viden, i hvilket omfang denne viden kan betragtes om legitim ud fra et demokratisk perspektiv, og i hvilket omfang den kan betragtes som problematisk, hvis man anlægger et andet demokratisk perspektiv.

Det er ikke konferencens hensigt at komme frem til én enkelt demokratiforståelse, men derimod at drøfte den mangfoldighed af - legitime - hensyn, der kan kalde på forskellige typer af viden. Og dermed forskellige typer af evaluering.

Blandt de temaer, der vil blive drøftet på konferencen, er følgende:

1. Styring og kontrol er en central del af den parlamentariske styringskæde. Hvilke typer af evalueringer kan benyttes til styring og kontrol, og hvorfor vælges netop nogle typer frem for andre? Hvilke evalueringer bliver efterspurgt af politiske beslutningstagere, og hvordan bliver denne viden

Evaluering og demokrati

brugt i den demokratiske beslutningsproces? Hvad er baggrunden for at igangsætte evalueringer i en demokratisk styret organisation? Er evaluering blot et forsøg på at sikre politisk legitimitet? Hvilken betydning har det, om det er interne eller eksterne evalueringer, der anvendes i den offentlige sektor: Spiller det nogen rolle?

2. Brugerinddragelse og medarbejderindflydelse betragtes i dag som naturlige dimensioner ved den demokratiske proces. Hvilken viden er der brug for i denne sammenhæng, og hvilke typer af evalueringer kan frembringe denne viden?
3. Hvorledes vil evaluering indgå i fremtidige læreprocesser, og hvordan kan evalueringer være med til at kvalificere den offentlige sektor? Kan evaluering som læringsproces bidrage til forbedringer af den demokratiske beslutningsproces og i så fald hvordan? Er demokratiske beslutninger åbne for læring, eller bestemmes alt af egoistiske interesser?

Program

Torsdag 8. september

9.00-18.00

Professionelle udviklingsseminarer

9.00-13.00

Seminar 1 Hanne Foss Hansen, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet: Evalueringsdesign

*Seminar 2** Peter Dahler-Larsen, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet: Virkningsevaluering

Seminar 3 Kenneth Thue Nielsen, konsulent i Socialdemokratiet: De nødvendige indsigter og konkrete kompetencer for succesfuld evaluering

13.00-14.00

Frokost

14.00-18.00

**Seminar 2 fortsættes...*

Seminar 4 Hanne Kathrine Krogstrup, Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet, Niels Jahn Knudsen, Aalborg Kommune og Susanne M Nielsen, AF Nordjylland: Kompetenceevaluering i forbindelse med organisations-sammenlægninger

Seminar 5 Charlotte Rotbøll & Tine Holm, EVA: Selvevaluering i praksis

18.30-?

Aftensmad

Fredag 9. september

9.30-10.00

Registrering

10.00 -10.50

Velkomst og plenumoplæg ved formanden for DES, Erik Al-bæk

10.50-11.00

Pause

11.00-12.00

Plenum Gary Henry, Georgia State University, USA: Evaluation and Public Policies

12.00-13.00

Frokost og check in på hotellet

13.00-14.00

Plenum Peter Dahler-Larsen, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet: Selvevaluering

14.00-14.30

Pause

14.30- 15.45

Parallelsessioner

Session 1 Gary Henry, Georgia State University, USA: Evaluation and Public Policies

Session 2 Vibeke Normann Andersen, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet: Selvevaluering - en anledning til udvikling og læring

Session 3 Jesper Bramsbye & Signe Ploug Hansen, EVA: Sammenhænge mellem formål, metode og resultat i evaluering

Program

Session 4 Martin Flensted-Jensen, Århus Kommune: Erfaringer med BIKVA-modellen

15.45-16.00

Pause

16.00-17.00

Plenum Anders Hanberger, Umeå Universitet, Sverige: Utvärdering i demokratins tjänst

17.00-17.15

Pause

17.15- 18.15

Generalforsamling i DES

19.00-?

Konferencemiddag med underholdning

Band: Med baggrund i det professionelle århusianske musikmiljø har saxofonisten og sangeren Michael Bladt (Klüvers Big Band m.fl.) samlet en håndfuld dygtige musikere omkring sig i dette sejt svingende orkester, der spiller populære hits fra Beatles til Britney Spears, med adskillige omveje over jazz, latin og rock'n'roll. Bandet tæller, udover forsanger og saxofonist Michael Bladt, trommer, bas og klaver.

Lørdag 10. september

9.00-10.00

Plenum Hanne Kathrine Krogstrup, Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet: Evaluation Capacity Building

10.00-10.15

Pause

10.15-11.30

Parallelsessioner

Session 5 Kjeld Høgsbro, AKF: Evaluering af socialt arbejde for udsatte grupper

Session 6 Steffen Bohni Nielsen & Thomas Bjørnkilde, Rambøll Management: Evalueringskapacitet - egne erfaringer

Session 7 Camilla Kølsen de Wit: Realistisk evaluering i praksis

Session 8 Knud Ramian, Center for evaluering af psykiatrien, Århus Amt: Fra selvevaluering til praksisforskning?

11.30-11.45

Pause

11.45-12.45

Plenum Leif Gjørtz Christensen, Århus Kommune: Sammenhæng mellem evaluering og politiske beslutninger

12.45-13.00

Afslutning af konferencen ved konferencekomiteens formand Bertil Michael Mahs

13.00

Afsluttende frokost

Oplæg i plenum

Oplæg 1

Gary Henry, Georgia State University, USA: Evaluation and Public Policies

Evaluation can influence public policies and programs in significant ways. When change occurs as a result of an evaluation, the evaluation can be considered an intervention and the outcomes of the change can be evaluated. In the case study presented, the original evaluation was used to change policy, but the change did not appear to improve the outcomes of the target population. Possible reasons for the small effects are examined and implications for evaluation practice are discussed.

Gary Henry is a professor of policy studies in the Andrew Young School of Policy Studies at Georgia State University. He has evaluated a variety of policies and programs as well as school reforms and accountability systems. He is jointly appointed in the Department of Public Administration and Policy Studies and Department of Political Science at Georgia State University. The author of Practical Sampling (Sage 1990), Graphing Data (Sage 1995) and co-author of Evaluation: An Integrated Framework for Understanding, Guiding, and Improving Policies and Programs (Jossey-Bass 2000), Henry has also published extensively in the field of evaluation and policy analysis. He received the Evaluation of the Year Award from the American Evaluation Association in 1998 for his work with the Georgia's Council for School Performance.

Oplæg 2

Peter Dahler-Larsen, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet: Selvevaluering

I tilknytning til nogle trends inden for evalueringsfeltet de senere år - som man måske kan kalde popularisering og demokratisering - er der sket en vis udbredelse af selvevaluering.

Nogle knytter store forventninger til selvevaluering, ikke mindst som redskab til involvering og organisationsudvikling. Andre er stærke modstandere af selvevaluering - uden at nogen af parterne altid har defineret begrebet først! Er det en evalueringsmodel, en metode, en organisering eller en særlig anvendelse, der sigtes til? Og er der nogen af forestillingerne om selvevaluering, som vi kan sandsynliggøre ud fra projekterfaringer eller data?

Peter Dahler-Larsen er ph.d. og professor på Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet. Han er bl.a. forfatter til Den rituelle refleksion - om evaluering i organisationer og Evaluering og magt. Han har erfaringer med selvevaluering og virkningsevaluering fra projekter for Undervisningsministeriet (Peter Dahler-Larsen: Selvevalueringens hvide sejl) og Socialministeriet (Peter Dahler-Larsen og Hanne Kathrine Krogstrup: Nye veje i evaluering).

Oplæg i plenum

Oplæg 3

Anders Hanberger, Umeå Universitet, Sverige: Utvärdering i demokratins tjänst

Vad innebär det att utvärdera i demokratins tjänst? Det räcker inte att allmänt hävda att utvärderingar är bra för demokratin. Vi måste också fråga oss på vilket sätt. Eftersom utvärderingar förekommer i olika sammanhang med varierande inriktning och innehåll är det viktigt att fråga sig vilken funktion utvärderingar bör ha i ett demokratiskt samhälle och i de förändringsprocesser som pågår. Det finns olika demokrativärden som utvärderingar kan stärka. Förutom t.ex. öppenhet och ansvarsutkrävande kan de stärka mer övergripande demokratiideal (t.ex. deltagardemokrati). Likaså kan utvärderingar användas för att stärka demokratin på olika nivåer. Det behövs idag en diskussion om hur man kan och bör utforma utvärderingar i demokratins tjänst. Vad händer när beslutsfattare, utvärderare och medborgare blir mer medvetna om olika utvärderingars konsekvenser för demokratin? Kan det leda till att andra utvärderingar än idag kommer att efterfrågas?

Anders Hanberger er docent i statsvidenskab og forstander ved Umeå Centre for Evaluation Research, Umeå Universitet i Sverige. Han primære interesseområder er teori og metodeudvikling inden for evaluering og policy-analyse, videnssamfundets fremvækst samt demokratiske forhold. Anders Hanberger er desuden bestyrelsesmedlem i det svenske evalueringsselskab, Svenska Utvärderingsföreningen (SVUF).

Oplæg 4

Hanne Kathrine Krogstrup, Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet: Evaluation Capacity Building

Evaluation Capacity Building er et forholdsvis nyt begreb i evalueringslitteraturen. Begrebet defineres således: Det intendede arbejde for kontinuerligt at skabe og opretholde organisatoriske processer, som gør kvalificerede evalueringer og deres anvendelse til rutine. Oplægget definerer opbygning af evalueringskapacitet langs en række parametre, og der ser nærmere på muligheder og barrierer for opbygning af evalueringskapacitet som modstrategi/supplerende strategi til eksternt initierede præstationsmålinger og monitorering. Desuden relateres opbygning af evalueringskapacitet til aktuelle forskydninger i evalueringslandskabet ud fra en tese om, at disse forskydninger tendentielt skaber demokratisk under-skud.

*Hanne Kathrine Krogstrup er ph.d. og lektor i samfundsvidenskabelige forsknings- og evalueringsmetoder ved Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet samt studieleder ved Den Sociale Kandidatuddannelse. Hendes hovedinteresser er evaluering og brugerinddragelse i den offentlige sektor, særligt inden for pædagogik/undervisning, socialt arbejde, teknologivurdering i sundhedssektoren, omsorg, pleje etc. Hun er kendt for udarbejdelse af BIKVA-modellen. Af publikationer kan nævnes redaktionen af *Tendenser i evaluering* (Odense Universitetsforlag 2001) samt *Nye veje i evaluering* (Systime Academic 2003) i fællesskab med Peter Dahler-Larsen.*

Oplæg i plenum

Oplæg 5

**Leif Gjørtz Christensen, familiechef i Århus Kommune:
Evaluering i spændingsfeltet mellem politik, økonomi og
faglighed.**

Som beslutningstager og bruger af evalueringer er man med til at definere evalueringers rolle i den demokratiske beslutningsproces. Oplægget tager udgangspunkt i spørgsmålet om evalueringers gennemslagskraft i den administrative og politiske prioriteringsproces. Forskellige typer af evalueringer skaber - eller blokerer for - forskellige handlemuligheder for den administrative ledelse i forhold til de overordnede faglige og økonomiske prioriteringer i organisationen eller i forhold til at påvirke beslutningstagerne på det politiske niveau. Benhårde tal er stærk medicin i den forbindelse, men hvordan kan evaluatorene og administrativ ledelse sikre, at også de »blødere« evalueringstyper, som inddrager frontpersonalets eller brugernes oplevelser, bliver taget alvorligt? Samtidig bliver alt for få evalueringresultater omsat til praksis. Oplægget tager også fat på erfaringer med at omsætte evalueringer til dagligdags praksis.

Leif Gjørtz Christensen er cand.psyk. og har fra 2002 været familiechef i Århus Kommune. Fra 1977-1989 var han lektor på Den Sociale Højskole i Århus. Herefter var han i tre år forstander for Katrinebjergcentret. Fra 1993 til 2002 var han socialpsykiatrichef i Århus Amt.

Parallelsessioner

Session 1

Gary Henry, Georgia State University, USA: Evaluation and Public Policies

Evaluation can influence public policies and programs in significant ways. When change occurs as a result of an evaluation, the evaluation can be considered an intervention and the outcomes of the change can be evaluated. In the case study presented, the original evaluation was used to change policy, but the change did not appear to improve the outcomes of the target population. Possible reasons for the small effects are examined and implications for evaluation practice are discussed.

Gary Henry is a professor of policy studies in the Andrew Young School of Policy Studies at Georgia State University. He has evaluated a variety of policies and programs as well as school reforms and accountability systems. He served as Director of the Applied Research Center. He is jointly appointed in the Department of Public Administration and Policy Studies and Department of Political Science at Georgia State University. The author of Practical Sampling (Sage 1990), Graphing Data (Sage 1995) and co-author of Evaluation: An Integrated Framework for Understanding, Guiding, and Improving Policies and Programs (Jossey-Bass 2000), Henry has also published extensively in the field of evaluation and policy analysis. He received the Evaluation of the Year Award from the American Evaluation Association in 1998 for his work with the Georgia's Council for School Performance.

Session 2

Vibeke Normann Andersen, Institut for Statskundskab, Syddansk universitet: Selvevaluering - en anledning til udvikling og læring

En evaluering og dermed også en selvevaluering er et indgreb i en organisations virkelighed. En evaluering har mulighed for at sætte aftryk på de mennesker, der er i en organisation, og den måde, de tænker organisationen på. Derfor har evalueringen et udviklingspotentiale, som rækker ud over det tilbageskuende. Udviklingspotentialet betyder, at organisationsudvikling og læring kan blive en del af selvevaluering. Herved sættes fokus på, hvordan evalueringer anvendes. Evalueringsfeltet har i sin selvforståelse orienteret sig mod bestemte normative forestillinger om evalueringens anvendelse, ofte forstået som tilsigtet og positiv. Problemstillingen om manglende anvendelse af evalueringer imødegås ofte med en forestilling om, at det handler om at korrigere, justere og fremme anvendelsen af evalueringer i organisationers udvikling og læring. Kobles viden fra evalueringsforskning om, hvad evaluering gør, når den tiltrækker opmærksomhed og italesætter bestemte orienteringer via en sproglig udpegning af evalueringens genstandsfelt (evalueringens konstitutive egenskaber) med viden fra organisationssociologiske processer som f.eks. meningsdannelse, fortolkning og oversættelse af selvevaluering til organisationens lokale situation, fremkommer et langt mere komplekst, men også nuanceret billede af selvevalueringens anvendelse og organisationsudvikling i

Parallelsessioner

konkrete organisationer. At en selvevaluering anvendelse ikke altid forløber som forventet, kan, udover at evalueringens anvendelse kan være mangetydig, skyldes, at intentionerne med evalueringen er uklare eller feltet, som evalueres, er komplekst.

Litteratur:

Andersen, Vibeke Normann 2003: »Selvevaluering - fra styring til skoleudvikling«. I Dahler-Larsen, Peter: Selvevalueringens hvide sejl. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
Dahler-Larsen, Peter 2003: Den politiske evaluering. Studies in Educational Policy and Philosophy. Uppsala Universitet

Vibeke Normann Andersen er ph.d. og har siden 1996 været lektor på Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet. Hendes primære forskningsområder er demokrati og uddannelsespolitik. Eksempler på forskningsprojekter er 'Reformer i Folkeskolen. Relationer mellem aktører i det lokale skolefelt' og 'Selv-evaluering af De Frie Kostskoler'

Session 3

Jesper Bramsbye & Signe Ploug Hansen, Danmarks Evalueringsinstitut (EVA): Sammenhænge mellem formål, metode og resultat i evaluering

Med udgangspunkt i EVA's praksis vil dette oplæg fokusere på, hvilke overvejelser der ligger bag EVA's valg af evalueringsmetoder i forskellige sammenhænge. Oplægget vil desuden koncentrere sig om betydningen af valg af metodisk tilrettelæggelse i forhold til, hvilke resultater en evaluering kan udmunde i.

Hovedfokus vil være, hvordan forskellige formål, som EVA's evalueringer inden for uddannelsessektoren skal indfri, styrer valg af metode og dermed også påvirker, hvordan evalueringerne kan bruges af de evaluerede og øvrige interessenter på området. Med udgangspunkt i konkrete eksempler vil oplægget skitsere forskelle og ligheder mellem de forskellige evalueringsmetoder og diskutere, hvilke muligheder og begrænsninger der ligger i de enkelte metoder.

Jesper Bramsbye er chefkonsulent og leder af metodeenheden på Danmarks Evalueringsinstitut, hvor han har været ansat siden 2001. Han har tidligere været ansat i sundhedsvæsenet og er cand.merc. fra Copenhagen Business School.

Signe Ploug Hansen er evalueringskonsulent i metodeenheden på Danmarks Evalueringsinstitut, hvor hun har været ansat siden 2000. Hun har tidligere været ansat i Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejledning og er cand.scient.adm. fra RUC.

Parallelsessioner

Metodeenheden på Danmarks Evalueringsinstitut kvalitets-sikrer de eksternt gennemførte undersøgelser, der typisk indgår i EVA's evalueringer, udfører intern kvalitets sikring, gennemfører kvantitative og kvalitative undersøgelser og bidrager til instituttets metodeudvikling.

Session 4

Martin Flensted-Jensen, Århus Kommune: BIKVA-mo-dellen

BIKVA-evaluering (Som står for **B**rugerinddragelse **I** **K**VALi-tetsvurdering) er en evalueringsform, som tager udgangs-punkt i brugernes udsagn om, hvad der er godt eller skidt ved et givent tilbud eller indsats. Brugernes vurderinger af indsatsen formidles gennem evaluator til frontpersonale og ledelse, og frontpersonalets refleksioner over brugernes udsagn for-midles til ledelsen, som i sidste ende står med ansvaret for at reagere på brugernes og frontpersonalets vurderinger.

Denne form for evaluering er i sit udgangspunkt fordomsfri, hvad angår evalueringskriterier, ambitionsniveau eller de strukturelle eller administrative rammer for tilbudet. Men det er frontpersonalets eller ledelsens vurderinger ikke. I praksis er det derfor meget vigtigt på forhånd og løbende at forholde sig til evalueringens formål og omfang, personale og ledelses forventninger til evalueringen og parathed til at indgå i den. Dilemmaerne opstår ofte, når ønsker eller vurderinger fra brugere støder sammen med personalets faglige holdninger eller strukturelle eller økonomiske rammer.

Disse spørgsmål belyses med eksempler fra evaluering af til-bud til socialt udsatte.

Martin Flensted-Jensen er cand.mag i etnografi og socialan-tropologi samt fuldmægtig og fagkonsulent på misbrugs- og udstødteområdet i Familieafdelingen, Århus Kommune. Fra 2002 til 2005 var han projektmedarbejder på projekt »Rets-sikkerhed for de svagest stillede«, Familieafdelingen, Århus Kommune.

Parallelsessioner

Session 5

Kjeld Høgsbro, AKF: Evaluering af socialt arbejde for udsatte grupper

Hvilke muligheder har vi for at kontrollere og kvalitetssikre de kommunale tilbud til særligt udsatte grupper? På baggrund af mange års undersøgelser af forskellige modeller for den sociale indsats overfor navnlig socialt udsatte grupper gennemgår Kjeld Høgsbro de muligheder, den kommunale forvaltning har for at få evalueret og kontrolleret, at indsatsen svarer dels til borgernes behov dels til indholdet af de demokratiske politiske processer.

Kjeld Høgsbro er seniorforsker og har været ansat i AKF siden 2000. Hans hovedområder inden for forskningen er socialt arbejde, brugerorganisering og den sociale indsats for samfundets svagere grupper. Kjeld Høgsbro har senest bl.a. bidraget med artiklen »Evaluering af socialt arbejde for udsatte grupper« i Olaf Rieper (red.): Håndbog i evaluering - Metoder til at dokumentere og vurdere proces og effekt af offentlige indsatser (AKF Forlage 2004).

Session 6

Steffen Bohni Nielsen & Thomas Bjørnkilde, Rambøll Management: Evalueringskapacitet - egne erfaringer

I de sidste 20 år er omfanget af evalueringer steget støt i Danmark. Men kan vi optimere brugen af evaluering ved at fokusere på opbygning af evalueringskapacitet? Vi vurderer, at det er tilfældet.

Oplægsholderne foreslår, at opbygning af evalueringskapacitet ikke alene kan ses som et spørgsmål om at øge kapaciteten hos dem, som efterspørger eller udbyder evaluering. Opbygning af evalueringskapacitet er en udfordring for alle led i implementeringen af offentlige foranstaltninger og evalueringen heraf - og kan med fordel sikres ved at integrere evaluering som et redskab allerede i politikformuleringen.

Med udgangspunkt i konkrete cases diskuteres konkrete redskaber, som kan øge foranstaltningernes evaluerbarhed og interessenternes evalueringskapacitet. I oplægget argumenteres der for, at evalueringsstrategi, organisatoriske procedurer, institutionalisering og kompetenceudvikling er centrale elementer i opbygningen af evalueringskapacitet.

Steffen Bohni Nielsen er uddannet antropolog og arbejder i Rambøll Managements afdeling for Velfærdsudvikling. Han arbejder primært med evalueringer og udredninger på det sociale område både nationalt og internationalt. Han er desuden ansvarlig for opbygningen af den interne evalueringskapacitet og kompetenceudvikling i Rambøll Management gruppen.

Parallelsessioner

Thomas Bjørnkilde har gennem en halv snes år arbejdet med evalueringer af den offentlige sektors indsats såvel nationalt som internationalt. Han har bl.a. stået i spidsen for flere store internationale evalueringer og projekter med opbygning af evalueringskapacitet i den offentlige sektor i de nye EU medlemslande. Han har været afdelingsleder i Rambøll Managements afdeling for erhvervsudvikling og er nu administrerende direktør for Rambøll Management Sverige. Thomas Bjørnkilde var blandt stifterne af Dansk Evalueringsselskab og tidligere bestyrelsesmedlem heri.

Session 7

Camilla Kølsen de Wit, Metode- og DokumentationsCentret, Amtscentret for Undervisning, Århus Amt: Realistisk evaluering i praksis

‘Den er for generel’, ‘den anvender kriterier, som ikke gælder her hos os’, ‘de (evaluatorerne) forstår vist ikke forholdene her hos os’, siger modtagerne og brugerne af mange af de evalueringer, der laves i dag. Metoden Realistisk evaluering forsøger både at besvare spørgsmålet om, hvorvidt en indsats virker, og spørgsmålet om, hvorfor en indsats virker på den måde, den så virker, ud fra en forståelse af de omgivelser, som indsatsen foregår i.

Oplægget vil tage udgangspunkt i to forskellige realistiske evalueringer, den ene indsats er udvikling af undervisningen i gymnasierne med henblik på den kommende gymnasierform, den anden indsats er organisatorisk udvikling som følge af et kompetenceudviklingsprojekt (coaching og projektlejelse mv.) blandt medarbejderne. Formålet med sessionen er at formidle og debattere, hvordan man i praksis kan lave realistiske evalueringer, samt at videregive erfaringer med at arbejde med metoden.

Litteratur: Ray Pawson & Nick Tilley: Realistic Evaluation (Sage 1997).

Camilla Kølsen de Wit er evaluerings- og udviklingskonsulent i Metode- og DokumentationsCentret, Amtscentret for Undervisning, Århus Amt. Samtidig er hun ekstern lektor på Institut for Markedsøkonomi, Informatik og statistik på Handelshøjskolen i Århus, og censor ved Institut for Informati-

Parallelsessioner

ons- og Medievidenskab, Århus Universitet. Hun har en ph.d i informatik fra Handelshøjskolen i Århus. Camilla Kølsten de Wit er i gang med forskellige eksterne evaluerings- og udviklingsprojekter inden for uddannelsessektoren, hvor der anvendes en bred vifte af både metoder og målgrupper og samtidig lægges vægt på udvikling af evalueringsredskaber.

Session 8

Knud Ramian, Psykiatrien i Århus Amt: Fra selvevaluering til praksisforskning?

Selvevalueringsmodellerne er dagsordenssættere. Hvad er dagsordnen? Eller hvilket kvalitetsbegreb styrer evalueringen? Hvem sætter dagsordnen? Skal det være rekvirenterne, lederne, fagfolkene eller slutbrugerne? Spørgsmålet der sættes til drøftelse er, om det er muligt at udvikle evalueringsmodeller, der kan arbejde med flere kvalitetsbegreber og modeller, og som gør direkte nytte for såvel brugere, medarbejdere, ledere og rekvirenter? Eller om det er nødvendigt at arbejde med konkurrerende evalueringsmodeller, som udvikles af de enkelte interessenter og konkurrerer om ressourcer og opmærksomhed. Udgangspunktet er en præsentation og erfaringsopsamling fra en række mere eller mindre vellykkede forsøg på at finde kompromiserne. Ambitionen er at drøfte et sæt kvalitetskrav til »bæredygtige modeller« for selvevaluering.

Knud Ramian er cand.psych og evalueringsschef. Leder af CEPS - Center for evaluering, Psykiatrien i Århus Amt. Har gennem en årrække arbejdet med udvikling af modeller til vidensbaseret af faglige kerneydelser og specielt praksisforskning i videnskabeligt netværk.

Professionelle udviklingsseminarer

Alle seminarer kører som halvdagsseminarer på nær seminar 2, der er heldags.

Fra kl. 9.00 til 13.00 gennemføres udviklingsseminar 1 og 3.
Fra kl. 14.00 til 18.00 gennemføres udviklingsseminar 4 og 5. Udviklingsseminar 2 gennemføres fra 9.00 til 18.00 med en times pause fra 13.00 til 14.00.

Udviklingsseminar 1

Hanne Foss Hansen, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet: Evalueringsdesign

Evaluering kan praktiseres på mange måder. »Opskrifterne« er utallige. »Evalueringsguruerne« argumenterer hver for sig overbevisende for netop den opskrift, de har udviklet. Bestillere og evaluatore, der ikke ønsker »blindt« at overgive sig til en udvalgt guru, efterlades i en situation af usikkerhed. Hvordan skal man vælge, om man skal benytte sig af f.eks. summativ evaluering, formativ evaluering, effekt evaluering, realistisk evaluering, teoribaseret evaluering, virkningsevaluering, brugerevaluering, empowerment evaluering, interesseevaluering, deliberativ evaluering eller selvevaluering for nu blot at nævne enkelte udvalgte opskrifter?

Udviklingsseminarets formål er at udvikle deltageres evne til at designe evaluering i en verden med mange opskrifter og stor usikkerhed. Seminaret vil tage afsæt i en præsentation og diskussion af en typologi over evalueringsmodeller. På basis heraf vil seminaret fokusere på, hvordan man som bestiller og evaluator udvælger og eventuelt kombinerer evalueringsmodeller set i lyset af evalueringens formål, dens genstand samt den organisatoriske kontekst, evalueringen foregår i.

*Hanne Foss Hansen, ph.d. er professor i offentlig organisation og forvaltning på Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Hun er blandt andet forfatter til bogen *Evaluering i staten (Samfundslitteratur 2003)* samt til en række artikler om evalueringsdesign, kvalitet i evalueringspraksis, udviklingen af evalueringspraksis på forskellige politikområder samt på området forskning og uddannelse specifikt. Hun arbejder for øjeblikket sammen med Olaf Rieper, AKF, på et projekt om metaevaluering forstået som en metode til at fremme evidensbaseret politik- og praksisudvikling.*

Udviklingsseminar 2

Peter Dahler-Larsen, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet: Virkningsevaluering

Gennem virkningsevaluering kan man:

- bygge bro fra processer til resultater
- kvalificere resultatmål
- bygge bro mellem evaluering og faglig/teoretisk viden
- forudsige bieffekter
- rådgive om, hvilke dele af en indsats der eventuelt skal revideres

I virkningsevaluering opbygges en programteori - et sæt antagelser om, hvorfor en indsats af den foreliggende type skulle føre til nogle resultater. Indsatsen ses på den måde blot som et specialtilfælde af en mere eller mindre generel teori.

I udviklingsseminaret arbejder vi med, hvilke kilder man kan bruge i opbygningen af en programteori, og hvilke typer af

Professionelle udviklingsseminarer

programteori der findes. Vi ser også på inddragelsen af forskellige interessenter i virkningsevaluering såvel som de politiske og værdimæssige overtoner af denne evalueringsmodel. Endelig sætter vi kort modellen i videnskabsteoretisk sammenhæng. Hvordan håndteres spørgsmålet om kontekstens betydning for »generel« teori for eksempel inden for virkningsevaluering?

Udviklingsseminaret veksler mellem teori og praksis - sidstnævnte ved mange eksempler på konkrete programteorier og en øvelse eller to.

Litteratur:

Peter Dahler-Larsen (2004): »Opskrift på Virkningsevaluering« og »Idegrundlaget bag virkningsevaluering«, hhv. kapitel 4 og 7 i P. Dahler-Larsen og H.K. Krogstrup: Nye Veje i Evaluering. Håndbog i tre evalueringsmodeller. 2. udg. (Systeme).

Peter Dahler-Larsen, ph.d er professor på Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet. Han er bl.a. forfatter til Den rituelle refleksion - om evaluering i organisationer og Evaluering og magt. Han har erfaringer med selvevaluering og virkningsevaluering fra projekter for Undervisningsministeriet (Peter Dahler-Larsen: Selvevalueringens hvide sejl) og Socialministeriet (Peter Dahler-Larsen og Hanne Kathrine Krogstrup: Nye veje i evaluering).

Udviklingsseminar 3

Kenneth Thue Nielsen, politisk konsulent i Socialdemokratiet: De nødvendige indsigter og konkrete kompetencer for succesfuld evaluering.

Formålet med evaluering har bl.a. været beskrevet som »at gøre det antastelige uantasteligt«. Et sådant formål stiller mange og store krav til evaluatorene. En række kompetencer er imidlertid uomgængelige, hvis evaluatorene vil sikre en frugtbar og succesfuld evalueringsproces.

For det første er det en forudsætning for god evaluering, at vi kommer helskindet igennem operationaliseringsfasen, hvor det u-målelige skal gøres måleligt. Her lægges fundamentet for, at det materiale, vi indsamler, overhovedet kan anvendes i den videre bearbejdning.

For det andet kræver god evaluering en fundamental forståelse af kausalitetsbegrebet og dermed evnen til at kunne tænke i årsager og virkninger. Denne forståelse hjælper os til at håndtere den tolkningsmangfoldighed, bearbejdningen af data vil resultere i, samtidig med, at den hjælper os til at drage de rigtige konklusioner på baggrund af den gennemførte evaluering.

For det tredje må evaluatorene besidde metodisk og statistisk indsigt samt en række praktiske kundskaber, som sætter dem i stand til at bearbejde data. Disse indsigter er nødvendigt i alle evalueringens faser, fra undersøgelsesdesign til færdig rapport.

Professionelle udviklingsseminarer

Udviklingsseminaret vil veksle mellem teoretiske problemstillinger og praktiske løsninger. Seminaret har et klart fokus på, at deltagerne kommer hjem med konkrete værktøjer, som direkte kan anvendes i det daglige arbejde.

Kenneth Thue Nielsen er cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet. Han har tidligere været ansat som først amanuensis og siden ekstern lektor ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, hvor han bl.a. havde ansvaret for undervisningen i metode og statistik. Kenneth fungerer desuden som statistisk og analytisk medarbejder i DICAR - Center for analytisk journalistik. Han har siden 2003 været ansat som politisk konsulent i Socialdemokratiet, hvor han er ansvarlig for strategi- og analyseafdelingen.

Udviklingsseminar 4

Hanne Kathrine Krogstrup, Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet, Niels Jahn Knudsen, Aalborg Kommune og Susanne M. Nielsen, AF Nordjylland: Kompetenceevaluering i forbindelse med organisationssammenlægninger.

Strukturreformen skal implementeres de kommende år. Dette indebærer i stor stil sammenlægninger af organisationer i den offentlige sektor. I udviklingsseminaret præsenteres kompetenceevaluering som en mulig metode til medarbejderinddragelse i organisationsfusioner. Anvendelse af kompetenceevaluering, som såvel indeholder udviklings- som evalueringselementer, illustreres ved en sammenlægning af to enheder ved arbejdsformidlingen Nordjylland og Aalborg Kommune

(jobcentre). Hanne Kathrine Krogstrup præsenterer kompetenceevaluering og dens konkrete anvendelse i fusionsprocessen. Konsulenterne Niels Jahn Knudsen (Aalborg Kommune) og Susanne M. Nielsen (AF Nordjylland) præsenterer medarbejdernes holdninger til og oplevelser af forløbet samt udbyttet af metoden. Desuden vil de komme ind på, hvilke betingelser der skal være til stede i organisationen for, at metoden virker.

*Hanne Kathrine Krogstrup ph.d er lektor i samfundsvidenskabelige forsknings- og evalueringsmetoder ved Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet, samt studieleder ved Den Sociale Kandidatuddannelse. Hendes hovedinteresser er evaluering og brugerinddragelse i den offentlige sektor særligt indenfor pædagogik/undervisning, socialt arbejde, teknologivurdering i sundhedssektoren, omsorg, pleje etc. Hun er kendt for udarbejdelse af BIKVA-modellen. Af publikationer kan nævnes redaktionen af *Tendens i evaluering* (Odense Universitetsforlag 2001) samt *Nye veje i evaluering* (Systime Academi, 2003) i fællesskab med Peter Dahler-Larsen.*

Fuldmægtig Susanne Melgaard Nielsen fra AF og konsulent Niels Jahn Knudsen fra Aalborg Kommune har begge som konsulenter haft en central rolle i etableringen af de to centre, valget af og arbejdet med kompetenceevalueringsmetoden.

Professionelle udviklingsseminarer

Udviklingsseminar 5

Tine Holm & Charlotte Rotbøll, EVA: Selvevaluering i praksis

Følgende temaer vil blive problematiseret på seminaret ud fra praktiske eksempler fra deltagerne og Danmarks Evalueringsinstitut (EVA):

- Hvad er selvevaluering (definition)?
- Hvad er formålet med selvevaluering?
- Hvad er definitionen og formålet med selvevaluering i EVA-regi (EVA-koncepter)?
- Kan selvevaluering indfange både interne og eksterne hensyn (både udviklings- og kontrolhensynet)?
- Hvordan tilrettelægges en selvevalueringsproces i praksis?
- Hvad kendetegner en »god« selvevalueringsproces (kvalitetskrav til selvevalueringsprocessen)?

Udviklingsseminaret vil have en praktisk tilgang til emnet og relatere sig til EVA's mangeårige erfaring med selvevaluering fra uddannelsessektoren i Danmark. Seminaret vil være et arbejdsseminar, hvor der forventes aktiv deltagelse.

Tine Holm, cand. scient. adm. fra RUC. Var tre år i Undervisningsministeriet, hvor hun beskæftigede sig med det videregående uddannelsesområde. Har siden 2001 været ansat på Danmarks Evalueringsinstitut som evalueringskonsulent, hvor hun er tilknyttet området for videregående uddannelser. Har senest været projektleder på auditeringen af Københavns Universitet og er nu projektleder for akkreditering af CVU'erne med henblik på tildelingen af University College titlen.

Charlotte Rotbøll, cand.scient.soc. fra Aalborg Universitet. Har arbejdet med kvantitative undersøgelser i fire år på Danmarks Statistik indenfor uddannelse og byggeri og boligforhold. Har siden 2001 været ansat på Danmarks Evalueringsinstitut som evalueringskonsulent i instituttets metodeenhed. Metodeenheden kvalitetssikrer de eksternt gennemførte undersøgelser, der typisk indgår i EVA's evalueringer, udfører intern kvalitetssikring, gennemfører kvantitative og kvalitative undersøgelser og bidrager til instituttets metodeudvikling. Har senest været projektleder på udvikling af koncept for vurdering og kvalitetssikring af arbejdsmiljøuddannelser og projekt om drenge og pigers præstation i forhold til uddannelse.

Institutionelle medlemmer af Dansk EvalueringsSelskab

AKF • Arbejdsmarkedsstyrelsen • Arbejdstilsynet • Aston Lisberg A/S • Byggeriets Evaluerings Center • CASA • Center for Evaluering og Medicinsk Teknologivurdering • Center for Evaluering, Psykiatrien i Århus Amt • Center for Kompetencer, Ledelse, Evaluering og Organisationsudvikling (KLEO), CVU København og Nordsjælland • Center for Vejledning, Københavns Kommune • Copenhagen DC • COWI A/S • CVU Jelling • CVU Nordjylland • Danidas Evalueringssekretariat • Danmarks Evalueringsinstitut • Danmarks Grundforskningsfond • Danmarks Statistik • DEL-Syd • Den Sociale Højskole i Århus • Det Naturvidenskabelige Fakultet - Københavns Universitet • DISCUS A/S • DMA/Research • Driftsområdet for Voksne Handicappede, Århus Amt • ECO-Analyse A/S • EvalueringsEnheden, Handelshøjskolen i København • Execon Informatik A/S • Finansministeriet • Formidlingscenter Øst • Formidlingscenter Aarhus • Formidlingscentret i Storkøbenhavn • Forsvarskommandoen, Udviklingsstabens Optimeringssektion • Gentofte Kommune, Socialforvaltningen • Græsted-Gilleleje Kommune • Hillerød Kommune • HK/Stat Danmark • Institut for Pensions- og Ældrepolitik • Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi, Roskilde Universitetscenter • Institut for Serviceudvikling • Institut for Statskundskab, Københavns Universitet • Katalyst ApS • Kolding Pædagogseminarium • Kommunernes Revision • Konsulentkompagniet APS • Kvistgaard Consult ApS • Københavns Amt, Sundhedsforvaltningen • Københavns Kommune, FAF, 7. Kontor • Københavns Statistiske Kontor • Lænken • Metode- og Dokumentations Centret, Århus Amt • MUUSMANN Research & Consulting • NIRAS Konsulenterne • Oxford Research A/S • RAMBØLL Management • Rigsrevisionen • Skole- og Socialsekretariatet, Vestsjællands Amt • Social- og Kulturforvaltningen, Skovbo Kommune • Social- og Sundhedsforvaltningen i Lyngby-Taarbæk Kommune • Social- og Sundhedsforvaltningen, Greve Kommune • Social- og Sundhedsforvaltningen, Hinnerup Kommune • Socialforskningsinstituttet • Socialpædagogernes Landsforbund (SL) • Socialt Udviklingscenter • Sociologisk Analyse - Epinion A/S • Statens Center for Competence- og Kvalitetsudvikling • Statistik- og Analysekontoret, Aalborg Kommune • T&B Consult Ltd. • Teori- og metodecentret • Uddannelses- Udviklings- og Forskningsafdelingen, Social- og Psykiatريفorvaltningen, Storstrøms Amt • Udviklings- og Formidlingscentret for Børn og Familier • Udviklingscenter for Specialrådgivning • Udviklingscenteret for Folkeoplysning og Voksenundervisning • UdviklingsForum • UFC-Unge • Undervisningsministeriet • UNI-C, Statistik og Analyse • Videncenter for Læreprocesser, Aalborg Universitet • Voksen Pædagogisk Center, Københavns Kommune • Økonomistyrelsen • Aalborg Universitet - Institut for Sociale Forhold og Organisation • Aalborg Universitet - Institut for Økonomi, Politik og Forvaltning • Århus Amts Erhvervsafdeling • Århus Amts Service- og kvalitetskontor • Århus Kommunes IT- og Organisationsafdeling